

Article Type / Makale Türü
Araştırma Makalesi -
Research ArticleApplication Date / Başvuru Tarihi
03.29.2022 / 29.03.2022Admission Date / Yayına Kabul Tarihi
12.27.2022 / 27.12.2022

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARINDA DİJİTAL TÜKENMİŞLİK ETKİSİ EFFECT OF DIGITAL BURNOUT ON ACCOUNTING PROFESSIONALS

Ayşenur AKBAŞ¹, Oğuzhan ÇARIKÇI²

ÖZ: Dijitalleşme günümüzde pek çok kez duyduğumuz ve karşılaştığımız bir kavramdır. Dijitalleşen dünya gerek iş hayatında gerekse sosyal hayatta her yönüyle bir değişim ve dönüşüme neden olmaktadır. Bu değişim beraberinde bazı meslek gruplarının yok olmasına neden olurken bazı mesleklerin ise faaliyetlerinin sürdürülmesinde farklılıklar yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının dijital araçları kullanma seviyeleri, mesleki faaliyetlerde dijitalleşme sürecinden nasıl etkilendikleri, dijital tükenmişlik düzeyleri araştırılmış, ayrıca demografik değişkenlere göre değişiklik gösterip göstermediği de incelenmiştir. Araştırmanın sonunda bulgulara bağlı olarak muhasebe meslek mensuplarının dijital tükenmişlik durumlarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Özellikle farklılıkların yaş, tecrübe ve gelir seviyelerinde olduğuna dikkat çekilmektedir. Çalışmanın örneklemini Isparta il merkezinde faaliyetlerini sürdüren muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, standart veriler elde etmek ve detaylı analiz edebilme kolaylığı nedeniyle anket yöntemi kullanılmış olup katılımcıların dijital tükenmişlik ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Muhasebe, Muhasebe Meslek Mensubu, Dijital Tükenmişlik

ABSTRACT: Digitalization is a concept that we hear and encounter many times today. The digitalized world causes a change and transformation in every aspect of both business life and social life. This change causes some occupational groups to be destructed, while some occupations lead to differences in maintaining the activities. In this study, the levels of using digital tools of accounting professionals, how they affected the digitalization process in professional activities, digital burnout levels were investigated, and whether they showed whether they showed changes according to demographic variables. At the end of the research, it was seen that the digital burnout situations of accounting professionals vary according to demographic variables due to the findings. In particular, it is noted that the differences are at age, experience and income levels. The sample of the study consists of accounting professionals who continue their activities in Isparta city center. As a data collection tool, the questionnaire method was used due to the ease of obtaining standard data and analyzing in detail and it was aimed to reveal the views of the participants about digital burnout.

Keywords: Accounting, Professional accountant, Digital burnout

1 Memur, Türkiye İş Bankası, aysenurkakkas_3232@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8123-8429>

2 Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme, oguzhancarikci@sdu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-8709-9071>

EXTENDED SUMMARY

Research Problem

The aim of the study is to measure the effects and level of burnout syndrome that occurs in the accounting professional members of the accounting professional members are also shown that the burner level does not differ according to demographic properties.

Research Questions

Two research questions were determined in line with this purpose. In the first: the digital burnout levels of accounting professional members were examined. In the second, it has been investigated whether the accounting professional members differ according to demographic variables of digital burnout levels.

Literature Review

(Güllüce & Kökcan, 2010) investigated the relationship between professional burnout and emotional intelligence in its study and has been found in some of the relationships. The study was carried out on the operation of 68 operations on the executive and the application was revealed as a reverse relationship between professional burnout and emotional intelligence. (Mnif & Rebai, 2021) examined the effects of flexibility in order to reduce the negative impact of work stress on accounting occupation in the study. The data were collected and analyzed from 200 accounting vocational member operating in Tunisia. As a result, it has shown that the flexible study has shown the negative effects of business stress by increasing business performance and business satisfaction between the accounting professional members, and also has been observed that the employee has increased the workload of making over-work load and role uncertainty.

Methodology

Accounting the universe of the research is actively responsible for accounting professionals in Turkey, the sample of 327 free accountants enrolled in the Turmob operating in Isparta province. The data of the study were obtained from the quantitative methods using the survey. Data were collected and analyzed between the Google Form 29.03.2021-30.08.2021 and analyzed. The 5s Likert-type scale was used in the survey. The answers to the surveys applied are made with the SPSS 21.0 program and was studied at 95% confidence level. When the values are examined, the pressure and distortion coefficients of each score were between -15 and +1.5. Parametric testing techniques were used in the study due to the fact that points between -15 and +15 show normal distribution. Whether the scale scores differ according to the demographic characteristics, it was analyzed by using the T test and ANOVA test.

Results and Conclusions

Today, we see the effect of technological development in almost any field. The concept of digitalization that changed the daily life of the society, also affects the works of the professions. In this context, it is seen that the accounting occupation is affected by this change. Within the scope of the research, the levels of using accounting professionals are determined to be determined by the differences in the current situation and demographic characteristics of the digital burnout status. The results determined according to the findings obtained as a result of the study are as follows: Most of the participants stated that they work outside the overtime.

- As a result of the factor analysis, "stress", mental fatigue ", " tension "and" behavior "and" sizes were obtained.
- According to the findings obtained, participants between the ages 26-45 are more stressful, frustrated, anxious and exhausted due to working in the digital environment. The participants of the ages 26-45 were concluded that digital burnout levels are more than other participants.
- According to the last analysis resulting; It was revealed that participants with professional experience in the 10-20 years were felt mentally more tired due to working in the digital environment. According to this result; Participants operating between 10-20 years were subject to more technology use and other participants were higher than the years of professional experience.

1. GİRİŞ

Özellikle son dönemlerde teknoloji kavramının hayatımızı nasıl etkilediği dikkat çekici bir şekilde görülmektedir. Teknolojik ilerleme ve değişim insan hayatını hem olumlu hem de olumsuz açıdan etkileyebilecek bir hal almıştır. Bu değişim insanların hayatını etkilediği kadar meslekleri ve mesleki faaliyetlerin uygulama biçimlerini de etkilemektedir. Kısacası teknolojik gelişmeler hem çalışanları hem de çalışma ortamlarını değiştirmiştir. İşletmenin fonksiyonları da yaşanan gelişmelerle birlikte hızlı bir değişim ve dönüşüm sürecine girmişlerdir. İşletmenin önemli fonksiyonlarından biri olan muhasebe fonksiyonu da bu dönüşümü büyük oranda yaşamıştır. Teknolojik ilerlemeler bazı meslek gruplarının yok olmasına neden olurken bazı yeni meslek gruplarının ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Teknolojik değişim ve dönüşümden en fazla etkilenen meslek gruplarından biri olarak muhasebe mesleğini göstermek mümkündür. Bir bilgi aracı olan muhasebe sisteminde verilerin işlenmesi, kaydedilmesi ve raporlanması yaşanan teknolojik gelişmelerin doğrultusunda dijital ortama taşınmıştır. Bu değişim muhasebe tanımında geçen birçok olgunun dönüşmesine neden olmaktadır.

Dijitalleşmenin getirdiği kalıcı değişim ve dönüşümler hem çalışanları hem de işletmeleri değişime zorlamış bu da bir huzursuzluk kaynağı oluşturmuştur. Özellikle son yıllarda alan yazında farklı meslek grupları için dijitalleşmenin çalışanlar üzerinde meydana getirdiği psikolojik ve sosyal etkilerin neler olduğuna dair çalışmalar olduğu görülmektedir. Çalışma hayatının getirdiği çeşitli gündelik konulardan kaynaklı olumsuzluklar, iş yoğunluğu, ekonomik sosyal sıkıntılar vb. durumlar stresi ve buna bağlı olarak tükenmişlik kavramının ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Çalıştığı sektörden dolayı insanlarla ilişkileri yoğun olan kişilerde görülen stresin bir türü olan tükenmişlik sendromu, erken fark edilmediği ve mücadele yöntemleri gerçekleştirilmediği takdirde, kişinin sosyal, psikolojik ve fiziksel yaşamında büyük zarara yol açabilmektedir. İnsanları yakın ilişkilerden uzaklaştırma, iş hayatında ve sosyal hayatta verimliliğin düşmesi, kişilerin hayattan aldıkları zevkin azalması gibi pek çok olumsuz durumlar ortaya çıkmaktadır (Güllüce ve İşcan, 2010:7). Mesleki faaliyet ve uygulamaları dijitalleşme ile birlikte büyük ölçüde değişime uğrayan muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşme ile birlikte yaşanan dönüşümden ciddi şekilde etkilendiğini söylemek mümkündür.

Tükenmişlik insanları fiziksel veya psikolojik açıdan etkileyebilmektedir. İnsanlar yaşamları boyunca farklı tükenmişlik süreçlerinden geçmektedir. Çağımızın hastalıklardan biri ise dijital tükenmişliktir. Dijital cihazların 7/24 kullanılabilmesi ile çalışma saatlerinin dışında da iş yapılabilmesi ve çalışanların belli bir saat sınırlaması olmaması, çalışanlarda dijital tükenmişliğe neden olmaktadır. Teknolojinin getirmiş olduğu bilgi akışı ve sürekli erişebilir olma durumu insan sağlığına zarar vermiştir. Dijital cihazlarda daha fazla miktarda zaman harcamak bu hastalığın gerçekleşmesine sebebiyet vermiştir. Dijital tükenmişlik zamanla stres, çevreye karşı ilgisizleşme, yorgunluk, fiziksel ve psikolojik sorunlar ortaya çıkartmıştır (Erten ve Özdemir, 2020:670).

Muhasebe fonksiyonlarının da dijital ortama taşınmasıyla birlikte muhasebe meslek mensupları da aynı sorunları yaşamıştır. Dijitalleşmeye uyum sağlama ve dijitalleşmenin getirdiği yeni iş süreci muhasebe meslek mensuplarında bir gerginlik yaratarak onları tükenmişliğe sürüklemiştir. Çalışmamızda, muhasebe mesleği ve dijital tükenmişlik kavramları açıklandıktan sonra bu konuya ilişkin literatür ele alınmıştır. Çalışmanın diğer bölümünde ise konuya ilişkin araştırma bulguları, sonuçları ve araştırmaya yönelik tespitler verilmiştir.

2. MUHASEBE MESLEĞİ VE DİJİTAL TÜKENMİŞLİK

21. yüzyılda ortaya çıkmış olan teknolojik gelişmeler insan yaşamını önemli ölçüde etkilemiş, geleneksel uygulamalar kolaylaştırılmış ve yeni iş modelleri geliştirilmiştir. Teknoloji çağı olarak da belirtilen bu çağda “dijitalleşme” kavramı büyük oranda dikkat çekmiştir (Tekbaş vd., 2018:223).

Dijitalleşme temel bir ifadeyle, verilerin elektronik araçlar aracılığıyla sayısallaştırılması şeklinde tanımlanmıştır. Dijitalleşme toplumda genellikle elektronik sistemlerin gelişmiş bir teknoloji ile birlikte kullanılması ve bununla daha hızlı biçimde, daha geniş verilere, daha az işgücü ile ulaşılması şeklinde algılanmıştır (Adiloğlu ve Yücel, 2018'den aktaran Yücel ve Adiloğlu, 2019:52).

Dijitalleşme, dijital sistemlerin, haberleşme şebekelerinin ve büyük ölçekli veri analizlerinin iş hayatı ve üretim süreçleriyle çabucak entegre olmasına, onların insan yardımı olmadan devam edebilmesine ve iş hayatının daha etkili hale gelmesine olanak sağlamış, iş hayatında gerçekleşecek önemli bir dönüşümü müjdelemiştir (Keskin, 2018:2).

Bu dönüşüm geleneksel biçimde yürütülen iş modellerini etkilemiş, çalışanların ve müşterilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına değişime yol açmıştır (Akdoğan ve Akdoğan, 2018, s:6). Günümüzde dijitalleşme ile birlikte, iş dünyası yeniden yapılandırılmış, gelişen ve değişen bir dönemin etkisi altına girmiştir. İş dünyasının önemli sektörlerinden biri olan muhasebe alanı da bu değişimlerden büyük ölçüde etkilenmiştir. Günümüzde muhasebe mesleği, geleneksel yöntemlerin yerine bilgisayar destekli paket programlar, internet aracılığıyla düzenlenen beyannameler ve bilgisayar ortamında oluşturulan raporlarla sürdürülen bir meslek haline gelmiştir. Muhasebe mesleğinin dönüşümünü etkileyen büyük unsurun teknolojik faktörler olması, dijital teknolojilerin bu süreçte büyük oranda bir etkisinin olacağını göstermiştir. Muhasebe meslek mensubu olan kişilerin de bu sürece hakim olmaları gerekli hale gelmiştir (Sarıçiçek, 2020:176).

Günümüzde muhasebe meslek mensubu kişilerin dijital sistemleri düzgün bir biçimde ve etkin kullanması muhasebe mesleğinin zorunlulukları arasında yer almıştır (Tekbaş vd., 2018:225). Dijitalleşmeden en çok etkilenen mesleklerin başında muhasebecilik gelmiştir (Yücel ve Adiloğlu, 2019:55).

Günümüzde, muhasebe meslek mensupları görevlerini yerine getirirken, önceden hayal bile etmedikleri dijital sistemleri kullanmak zorunda kalmışlardır. Bilişim teknolojilerinde yaşanan

gelişmeler, muhasebe mesleğinde yeni becerilere sahip olmayı zorunlu kılmıştır (Akdoğan ve Akdoğan, 2018:5).

Teknolojik değişimlere çalışanların uyum sağlaması, bireylerin kendilerini yenilemesi beklenen bir davranış olarak algılandığı için, bu durum çalışan bireylerde bazı sorunları da ortaya çıkarmıştır. Çalışan bireylerde hem psikolojik hem de fiziksel açıdan bazı sorunlara neden olmuştur. Stresin etkisinde kalan bireyler performans düşüklüğü göstermiş, işe karşı ilgisi azalmış, kaygı, düşünce ve davranış bozuklukları göstermiş ve bu durum çalışan bireylerde kalıcı sağlık sorunlarına yol açmıştır. Stres bütün meslek gruplarını etkilediği gibi, muhasebe meslek mensuplarını da büyük ölçüde etkilemiştir (Bekci vd., 2019:105-106). Stres zaman içerisinde büyük psikolojik sorunları beraberinde getirmiş, tükenmişlik gibi birçok psikolojik soruna yol açarak bireylerin hayatını olumsuz yönde değiştirmiştir. Dijitalleşme, teknolojik ilerleme ve dönüşüm kaynaklı durumlardan oldukça etkilenen insanoğlunun mesleklerini icra ettikleri belli dönemlerde tükenmişlik yaşamaları olasıdır. Tükenmişlik kavramını: Maslach ve Jackson (1981) işi gereği yoğun duygusal taleplere maruz kalan ve sürekli olarak diğer insanlarla yüz yüze çalışmak durumunda olan kişilerde görülen fiziksel bitkinlik, uzun süreli yorgunluk, çaresizlik ve umutsuzluk duygularının yapılan işe, hayata ve diğer insanlara karşı olumsuz tutumlarla yansımaları ile oluşan bir sendrom olarak tanımlamıştır (Yılmaz, 2020:120).

Çalışma hayatındaki stres sadece kişinin kendisini ve iş ortamını etkilemekle kalmayıp zaman geçtikçe kişinin aile hayatında da olumsuzluklara yol açmıştır. Özellikle aile ve iş hayatının birbirini etkilediği düşünüldüğünde, yaşamı ikiye bölünen kişinin aile ve iş hayatı arasında dengeyi kurması oldukça güçleşmiştir. Mesleki açıdan fazla stres altında çalışan serbest muhasebeci ve mali müşavirlerde de zamanla stres; duygusal bitkinlik, duyarsızlaşma ve başarısızlığa neden olmuştur. Stres altında çalışmak ve tükenmişlik sendromu yaşamak, muhasebe meslek mensuplarında kendilerini yetersiz görme, performans düşüklüğü ve en önemlisi telafi edilemeyecek hataların yapılmasına neden olmuştur. Yaşanan bu süreç ise müşteri ile ilişkilerinin bozulmasına hatta müşterilerini kaybetmesine sebebiyet vermiştir (Yumuk Günay ve Demiralay, 2016:918).

Dijital tükenmişlik olarak adlandırılan bu durum çağımızda yaşanan önemli hastalıklardan biri durumundadır. Birçok sektör gibi dijitalleşmeye uyum sağlamak muhasebe meslek mensupları için de kolay olmamıştır. Fakat çağa uyum sağlamak zorunda oldukları için, aile ve iş hayatı olumsuz etkilenmiş ve birçok stres kaynaklı hastalıkla karşı karşıya kalmışlardır.

3. DİJİTAL TÜKENMİŞLİK VE MUHASEBE ALAN YAZIN

Dijital tükenmişlik ve muhasebe meslek mensuplarında tükenmişlik konusu ile alakalı yapılmış akademik çalışmalardan bazıları ve elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir:

Güllüce ve İşcan (2010) yapmış oldukları çalışmada, mesleki tükenmişlik ve duygusal zeka arasındaki ilişkiyi araştırmış ve bu ilişkiden bazı tespitlerde bulunmuştur. Çalışma 68 işletmede çalışan 122 yönetici üzerinde yürütülmüş ve uygulama sonucunda mesleki tükenmişlik ve duygusal zeka arasında ters yönlü bir ilişki olduğu ortaya koyulmuştur.

Ozkan ve Özdevecioğlu (2013) yapmış oldukları çalışmayı, mesleki stresin tükenmişlik ve yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapmıştır. Duygusal tükenme, kişisel başarı ve duyarsızlık eksikliği olmak üzere üç boyut ele alınmıştır. Bir modele göre hipotezler geliştirilerek. Türkiye’de Kayseri ilinde 217 muhasebeciye uygulanmıştır. Bu hipotezler mesleki stresin yaşam tatmininin olumsuz etkisini ve tükenmişlik üzerindeki olumlu etkisini ölçmek amacıyla yapılmıştır. Sonucunda da mesleki stresin, muhasebe meslek mensuplarının yaşam memnuniyetini ve tükenmişlik seviyelerinin belirlenmesinde önemli faktör olduğu ortaya koyulmuştur.

Chong ve Monroe (2015) yapmış oldukları çalışmada, mesleki tükenmişliğin nedenlerini ve muhasebecilerin işten ayrılma niyetleri üzerindeki etkisini araştırmıştır. 368 muhasebe elemanı ile anket çalışması yapılarak veri toplanmış ve analiz edilmiştir. Sonucunda rol belirsizliği, rol çatışması ve işle ilgili gerginliklerin mesleki tükenmişliğe yol açtığını ve mesleki açıdan tükenmiş kişilerin de örgütsel bağlılıklarının ve iş tatmininin azaldığını ortaya koymuştur.

Yanık (2017) yapmış olduğu çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının algıladıkları stres seviyesini demografik değişkenler ekseninde araştırmıştır. Kocaeli Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası’na kayıtlı 425 muhasebe meslek mensubuna anket yapmış ve analiz sonucunda demografik değişkenlerden sadece yaş ve deneyim yılı değişkenlerinde stres düzeyinin farklılaştığı sonucuna varmıştır.

Aksoylu (2019) yapmış olduğu çalışmada, muhasebe meslek mensuplarını etkileyen stres faktörlerini ortaya koymuştur. Bununla birlikte muhasebe meslek mensuplarının mesleki stres faktörlerinden etkilenme durumlarının demografik değişkenlere göre çeşitlilik gösterip göstermediğini incelemiştir. Çalışmada Kayseri ilinde çalışan muhasebe meslek mensuplarına nicel araştırma tekniklerinden anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda mesleki strese neden olan 8 faktör belirlenmiş ve belirlenen faktörlerle demografik değişkenler arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişki olduğu belirtilmiştir.

Boyer-Davis (2019) çalışmasında, muhasebe mesleğinde örgütsel bağlılık, iş tatmini ve yaşam tatmini ile birlikte yaşanan teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı stresin, işten ayrılma niyeti

üzerindeki etkisini araştırmıştır. Sonucunda ise teknostres olarak adlandırılan teknolojik değişimlerden dolayı ortaya çıkan stresin işten ayrılma niyeti ile arasında bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Şeker ve Yıldırım (2019) yapmış oldukları çalışmayı, çalışanlarda tükenmişlik ile sanal kaytarma arasında ilişkiyi saptamak ve tükenmişlik seviyesinin sanal kaytarma tutumları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapmıştır. Yapılan analizler sonucunda da sanal kaytarma ile tükenmişlik arasında anlamlı bir etki ve ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Erten ve Özdemir (2020) yapmış oldukları çalışmada, dijital tükenmişlik konusunu ele almıştır. Yapılan çalışma ile birlikte bireylerin dijital tükenmişlik düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçek, 24 maddeden oluşmakta olup; “dijital yıpranma”, “dijital yoksunluk” ve “duygusal tükenme” gibi üç alt faktörü kapsamaktadır. Çalışmada bireylerin kendi dijital tükenmişliklerini fark ederek, buna çözüm yolları aramasını amaçlamıştır.

Buyruk Akbaba ve Bulut (2021) yapmış oldukları çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının Covid-19 pandemi sürecinde tükenmişlik düzeylerinin hangi seviyede olduğunu tespit etmek ve bu düzeyin sonucuna göre çözüm önerilerini sunmak istemiştir. Bu amaç doğrultusunda muhasebe meslek mensuplarıyla kişisel görüşme yapılmış, ulaşılan sonuca yönelik muhasebe meslek mensuplarına çözüm önerileri sunulmuştur.

Mnif ve Rebai (2021) yapmış oldukları çalışmada, iş stresinin muhasebe mesleği üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak amacıyla, bir baş etme mekanizması olan esnekliğin etkilerini incelemiştir. Veriler, Tunus'ta faaliyet gösteren 200 muhasebe meslek mensubundan toplanmış ve analiz edilmiştir. Sonucunda ise, esnek çalışmanın muhasebe meslek mensupları arasında iş performansını ve iş memnuniyetini artırarak iş stresinin olumsuz etkilerini azalttığını göstermiş, ayrıca çalışana aşırı iş yükü vermenin ve rol belirsizliği oluşturmanın iş tükenmişliğini arttırdığı gözlemlenmiştir.

4. UYGULAMA

Dijitalleşme ile birlikte, işletme ve işletmenin fonksiyonları önemli bir değişim sürecine girmiştir. İşletme fonksiyonları arasında büyük bir öneme sahip olan muhasebe fonksiyonu da bu değişimlerden önemli ölçüde etkilenmiştir. Muhasebe meslek mensupları 20. yüzyıla kadar faaliyetlerini geleneksel yöntemlerle sürdürürken, yaşanan gelişmelerin neticesinde muhasebe uygulamalarının çoğu dijital ortama aktarılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının çalışma ortamının dijitalleşmesi, iş-yaşam dengesinin bozulması, sanal dünya ile gerçeklik arasında ilişki kuramama gibi olumsuz durumlara yol açarak, muhasebe meslek mensuplarında tükenmişlik vb. birçok psikolojik soruna neden olmuştur. Özellikle yaşanan pandemi döneminde çalışma ortamının değişmesiyle, dijital ürün kullanımının daha da arttığı gözlemlenmiş ve muhasebe meslek mensuplarının sanal dünyada daha fazla zaman geçirdiği görülmüştür. Bu çalışmada muhasebe mensuplarının dijital ortamda

çalışmaktan kaynaklanan tükenmişlik düzeyi araştırılmış, tükenmişlik düzeyinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği ortaya koyulmuştur.

4.1. Araştırma Hakkında Genel Bilgiler

Araştırmanın amacı, dijital ortamda çalışmaktan kaynaklanan muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeyini ölçmek ve tükenmişlik düzeyinin demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda iki araştırma sorusu belirlenmiştir. Birincisinde: Muhasebe meslek mensuplarının dijital tükenmişlik düzeyleri incelenmiştir. İkincisinde ise muhasebe meslek mensuplarının, dijital tükenmişlik düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırma soruları bağlamında; “Dijital Tükenmişlik Düzeyi, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir”, “Dijital Tükenmişlik Düzeyi, yaşa göre anlamlı farklılık göstermektedir”, “ Dijital Tükenmişlik Düzeyi, eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir”, “Dijital Tükenmişlik Düzeyi, medeni hale göre anlamlı farklılık göstermektedir”, “Dijital Tükenmişlik Düzeyi, çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermektedir”, “Dijital Tükenmişlik Düzeyi, gelir durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir”, “Dijital Tükenmişlik Düzeyi, mesleki tecrübeye göre anlamlı farklılık göstermektedir”, “ Dijital Tükenmişlik Düzeyi, mesai harici çalışma sıklığına göre anlamlı farklılık göstermektedir” hipotezlerinin sonuçlarına yer verilmiştir.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de aktif şekilde faaliyetlerini yürüten muhasebe meslek mensupları, örneklemini ise Isparta ilinde faaliyet gösteren TÜRMOB’a kayıtlı 327 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir oluşturmaktadır. Ölçek 500 ve üzeri SMMM’ye gönderilmesine rağmen 170 kişiden geri dönüş alınmıştır. Veriler Google Form üzerinden 29.03.2021-30.08.2021 tarihi arasında toplanmış ve analiz edilmiştir. Anket ölçeğinin oluşturulmasında Erten ve Özdemir(2020)’nin “The Dijital Burnout Scale Development Study” adlı çalışmasından yararlanılmıştır.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; katılımcıların demografik özelliklerine yönelik sorular sorularak katılımcıların kişisel bilgilerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Katılımcıların kişisel bilgilerine yönelik sekiz soru sorulmuştur. Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni hal, çocuk sayısı, mesleki tecrübe, gelir durumu gibi sorular sorularak hakkında bilgi sahibi olunmaya çalışılmıştır. Ayrıca demografik özelliklerin yanı sıra teknoloji kullanım durumu ile ilgili sorular sorularak kullanım düzeyi de ölçülmeye çalışılmıştır. Anketin ikinci bölümünde dijital tükenmişlik düzeyini ölçmek amacıyla 23 sorudan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda eş kökenliliği 0.5’in altında kalan 4 ifade çıkarılmıştır. Ankette 5’li likert tipi ölçek kullanılmıştır. Uygulanan anketlere yönelik cevaplar SPSS 21.0 programı ile analiz edilmiş ve %95 güven düzeyinde çalışılmıştır. Değerler incelendiğinde her bir puanın basıklık ve çarpıklık katsayılarının -1,5 ile +1,5 arasında olduğu görülmüştür. -1,5 ile +1,5 arasında puanların normal

dağılım gösterdiğinin bilinmesinden dolayı çalışmada parametrik test teknikleri kullanılmıştır. Ölçek puanlarının demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği ise T testi ve Anova testi kullanılarak analiz edilmiştir.

4.2. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Dijital Tükenmişlik Düzeyi, demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1.1: Dijital Tükenmişlik Düzeyi, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. RED

H1.2: Dijital Tükenmişlik Düzeyi, yaşa göre anlamlı farklılık göstermektedir. KABUL (**Tablo 6: Dijital Tükenmişlik Düzeyinin Yaş Değişkeni Açısından Farklılaşma Durumu** başlıklı tablodaki “Mental Yorgunluk Boyutu” satırı sonundaki p değeri 0,05’den küçük olduğu için hipotez kabul edildi).

H1.3: Dijital Tükenmişlik Düzeyi, eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. RED

H1.4: Dijital Tükenmişlik Düzeyi, medeni hale göre anlamlı farklılık göstermektedir. RED

H1.5: Dijital Tükenmişlik Düzeyi, çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermektedir. RED

H1.6: Dijital Tükenmişlik Düzeyi, gelir durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. KABUL (**Tablo 7: Dijital Tükenmişlik Düzeyinin Gelir Değişkeni Açısından Farklılaşma Durumu** başlıklı tablodaki “Stres Boyutu” ve “Mental Yorgunluk Boyutu” satırı sonundaki p değerleri 0,05’den küçük olduğu için hipotez kabul edildi).

H1.7: Dijital Tükenmişlik Düzeyi, mesleki tecrübeye göre anlamlı farklılık göstermektedir. KABUL (**Tablo 8: D Dijital Tükenmişlik Düzeyinin Mesleki Tecrübe Değişkeni Açısından Farklılaşma Durumu** başlıklı tablodaki “Mental Yorgunluk Boyutu” satırı sonundaki p değeri 0,05’den küçük olduğu için hipotez kabul edildi).

H1.8: Dijital Tükenmişlik Düzeyi, mesai harici çalışma sıklığına göre anlamlı farklılık göstermektedir. RED

4.3. Araştırmaya Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırma sonuçlarına göre elde edilen tanımlayıcı istatistikler şu şekildedir:

4.3.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik bilgi edinmek amacıyla cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni hal, çocuk sayısı, mesleki tecrübe, gelir durumu ve mesai harici çalışma sıklığı gibi sorular sorulmuş ve analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

		n	%
Cinsiyet	Kadın	47	27,6
	Erkek	123	72,4
Yaş	18-25	15	8,8
	26-45	119	70,0
	46-55	29	17,1
	56 ve üzeri	7	4,1
Eğitim durumu	Ön Lisans	18	10,6
	Lisans	123	72,4
	Yüksek Lisans	29	17,1
Medeni hal	Evli	116	68,2
	Bekar	45	26,5
	Boşanmış	8	4,7
	Eşini Kaybetmiş	1	0,6
Çocuk sayısı	Yok	54	32,1
	1	38	22,6
	2	55	32,7
	3 ve daha fazla	21	12,5
Mesleki tecrübe (yıl)	1-3	13	7,6
	4-10	40	23,5
	11-21	68	40,0
	21 ve üzeri	49	28,8
Gelir durumu	3000-6000	94	55,3
	7000-10.000	43	25,3
	11.000-14.000	11	6,5
	15.000 ve üzeri	22	12,9
Mesai harici çalışma sıklığı	Yok	19	11,2
	Çok Nadir	29	17,1
	Ortalama Olarak	42	24,7
	Sıklıkla	80	47,1

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde %72,4'ünün erkeklerden oluştuğu, %70'inin 26-45 yaş aralığında olduğu, %72,4'ünün lisans düzeyinde eğitime sahip olduğu, %68,2'sinin evli olduğu, %32,7'sinin iki çocuk sahibi olduğu, %40'ının 11-21 yıl arası mesleki tecrübeye sahip olduğu, %55,3'ünün 3.000-6.000 TL arasında gelir düzeyine sahip olduğu, %47,1'inin sıklıkla mesai harici çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların sosyal yaşantısında ve pandemi döneminde teknoloji kullanma durumuna yönelik bilgi edinmek amacıyla sorular sorulmuş ve analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Teknoloji Kullanma Durumu

		n	%
İş haricinde internet/teknoloji kullanımı	Yok	9	5,3
	Çok nadir	25	14,7
	Ortalama	55	32,4
	Sıklıkla	81	47,6
Pandemi dönemi dijital çalışma avantaj sağlama durumu	Evet	108	63,5
	Hayır	62	36,5

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların teknoloji kullanma durumu incelendiğinde %47,6'sının sıklıkla iş haricinde internet ve teknoloji ürünleri kullandığı, %63,5'inin pandemi döneminde dijital ortamda çalışmanın avantaj sağladığını düşündüğü sonucuna varılmaktadır.

Yapılan analiz sonucuna göre; katılımcıların çoğunluğunun çalışma hayatının dışında da teknoloji/internet kullanımının fazla olduğu görülmüş bu durumun iş-yaşam dengesini bozduğu ve psikolojik sorunlara yol açabileceği görülmüştür.

Diğer ifade de ise katılımcıların çoğunun; pandemi döneminde dijital ortamda çalışmanın avantaj sağladığını düşündükleri gösterilmiş ve pandemi döneminde teknoloji kullanım oranının arttığı görülmüştür.

4.3.2. Ölçek Sorularına Ait Normallik Testi

Ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğunun test edilmesi için basıklık ve çarpıklık kat sayıları incelenmiştir. Değerler incelendiğinde ölçek puanlarının - 1,5 ile +1,5 arasında görülmüştür. Bu sonuca göre normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek puanlarının normal dağılıma uygun olduğu Tablo3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Ölçek Sorularına Ait Normallik Testi

	n	Çarpıklık	Basıklık
Dikkat eksikliğim var.	170	,307	-1,175
Kendimi bir gün aklımı kaybedecek gibi hissediyorum.	170	-,121	-1,425
Bazen aklımın bulanıklaştığını hissediyorum. Stresliyim.	170	-,370	-,972
Sürekli mesaj yazmak, teknolojik ürün kullanmak vs ağrılarımın olmasına sebep oluyor.	170	-,454	-,947
Depresyon belirtileri gösterdiğimi düşünüyorum.	170	-,220	-1,122
Yalnız olduğumu düşünüyorum.	170	,100	-1,269
Mevcut durumum kafamı karıştırıyor.	170	-,230	-1,172
Kendimi kısıtlanmış hissediyorum.	170	-,304	-1,234
Sanal dünya ile gerçek dünya arasında ilişki kuramaz hale geldim.	170	,422	-1,069
Dijital ürünleri daha çok kullanır oldum.	170	-,773	-,599
Daha az konuşuyor ve etrafla ilgileniyorum.	170	-,112	-1,131
Eğer internet bağlantım yoksa tedirgin hissediyorum.	170	-,451	-1,137
Her an yeni bir mesajı ve içeriğinde neler olduğunu merak ediyorum.	170	-,471	-,935
Dijital ürünler yanımda değilse (telefon, tablet, bilgisayar vb) huzursuz hissediyorum.	170	-,353	-1,087
Sosyal medyayı (facebook, twetter, e-posta vb) sürekli kontrol etmezsem endişeleniyorum.	170	,207	-1,100
Çevrimdışıyken güçsüz hissediyorum.	170	,472	-,897
Telefonumun yanımda olmaması beni rahatsız eder.	170	-,358	-1,166
Sanal(dijital) dünya beni bitkin hissettiriyor.	170	-,208	-1,330
Etrafımda olup biten olaylara ve durumlara kayıtsız kalıyorum, birşey hissetmiyorum.	170	,195	-1,127
Etrafımdaki insanlara karşı hoşgörüsüz ve duyarsız davranıyorum.	170	,493	-,930
Artık genelde sabırsızım.	170	-,101	-1,300
Artık çabuk sinirleniyorum.	170	-,420	-1,090
İnsanlarla ilişkilerimin ve iletişimimin zayıfladığını düşünüyorum.	170	-,080	-1,258

Puanlardan elde edilen çarpıklık ve basıklık değerleri -1,5 ile +1,5 arasında olduğundan normallik sağlanmış olup analizlerimizde parametrik olan test teknikleri kullanılmıştır.

4.3.3. Geçerlik ve Güvenirlik Analizi

Araştırmada kullanılmış olan ölçeklerin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ölçeğin faktör analizine uygunluğunu görmek için KMO ve Bartlett testi uygulanmıştır. KMO katsayısı örneklemin büyüklüğünü ölçmek için hesaplanırken, normal dağılım koşulu da Bartlett testiyle araştırılmıştır. Bu kapsamda KMO testi ölçüm sonucunun 0.50 ve daha üstü, Bartlett küresellik testi sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı çıkması gerekmektedir (Jeong, 2004: 70). Faktör analizi testinde ölçek maddelerinin faktör yükü değerlerine bakılarak faktör ataması ya da faktör çıkarılması işlemleri yapılmıştır.

Tablo 4: KMO ve Bartlett Değerleri

KMO		0,913
Bartlett Testi	X^2	2455,783
	sd	171
	p	0,000

Ölçek için uygulanan faktör analizinde KMO değeri 0,913 olarak bulunmuştur. Bu kapsamda örneklem sayısı faktör analizi için elverişlidir ($KMO > 0,500$). Bartlett testine göre X^2 değeri 2455,783 olarak bulunmuş ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Böylece normal dağılım koşulu elde edilmiştir. KMO ve Bartlett testi sonucunda verilerin faktör analizi için elverişli olduğuna ulaşılmıştır.

4.3.4. Ölçeğin Faktör Analizi Sonuçları

Tablo 5: Dijital Tükenmişlik Ölçeğine Ait Faktör Analizi Sonuçları

Boyut	Madde	Faktör yükü	Ortalama	Açıklanan Varyans oranı	Özdeğer	Cronbach's Alpha
Stres Boyutu	Sanal dünya ile gerçek dünya arasında ilişki kuramaz hale geldim.	,763	3,0451	21,129	9,726	,904
	Yalnız olduğumu düşünüyorum.	,752				
	Kendimi kısıtlanmış hissediyorum.	,721				
	Depresyon belirtileri gösterdiğimi düşünüyorum.	,715				
	Daha az konuşuyor ve etrafla ilgileniyorum.	,636				
		,585				

Mental Yorgunluk Boyutu	Artık çabuk sinirleniyorum. Kendimi bir gün aklımı kaybedecek gibi hissediyorum. Bazen aklımın bulanıklaştığını hissediyorum, stresliyim. Sürekli mesaj yazmak, teknolojik ürün kullanmak vs ağrılarımın olmasına sebep oluyor. Artık genelde sabırsızım. Sanal(dijital) dünya beni bitkin hissettiriyor.	,766	3,2608	41,997	1,790	,908
		,752				
		,737				
		,712				
		,668				
		,484				
Gerginlik Boyutu	Dijital ürünler yanımda değilse (telefon, tablet, bilgisayar vb) huzursuz hissediyorum. Telefonumun yanımda olmaması beni rahatsız eder. Her an yeni bir mesajı ve içeriğinde neler olduğunu merak ediyorum. Eğer internet bağlantım yoksa tedirgin hissediyorum. Çevrimdışıyken güçsüz hissediyorum.	,860	3,1741	60,959	1,225	,884
		,800				
		,750				
		,711				
		,676				
Davranış Boyutu	Etrafımdaki insanlara karşı hoşgörüsüz ve duyarsız davranıyorum. Etrafımda olup biten olaylara ve durumlara kayıtsız kalıyorum, bir şey hissetmiyorum.	,813	2,6118	72,724	1,077	,778
		,699				

Erten ve Özdemir(2020)'nin yapmış olduğu çalışmada faktör analizi sonucu; 283 katılımcı ile 3 boyut çıkmasına karşın bu çalışmada 170 katılımcı ile 4 boyut çıkmıştır.

Ölçeğin Stres Boyutu, 6 sorudan oluşmakta ve faktör yükleri 0, 585 ile 0,763 arasında değişmektedir. Faktörün Cronbach's Alfa katsayısı 0,904 ve toplam varyansı açıklama oranı ise %21,13 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin Mental Yorgunluk Boyutu, 6 sorudan oluşmakta ve faktör yükleri 0,484 ile 0,766 arasında değişmektedir. Faktörün Cronbach's Alfa katsayısı 0,908 ve toplam varyansı açıklama oranı ise %41,99 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin Gerginlik Boyutu, 5 sorudan oluşmakta ve faktör yükleri 0,676 ile 0,860 arasında değişmektedir. Faktörün Cronbach's Alfa katsayısı 0,884 ve toplam varyansı açıklama oranı ise %60,96 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin Davranış Boyutu, 2 sorudan oluşmakta ve faktör yükleri 0,699 ile 0,813 arasında değişmektedir. Faktörün Cronbach's Alfa katsayısı 0,778 ve toplam varyansı açıklama oranı ise %72,72 olarak bulunmuştur.

4.3.5. Demografik Özelliklerin Dijital Tükenmişlik Ölçeğine Göre Anlamlılık Analizleri

4.3.5.1. Dijital Tükenmişlik Düzeyinin Yaş Değişkeni Açısından Farklılaşma Durumu

Dijital tükenmişlik boyutu ve alt boyutlarının yaş değişkeni bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Yaş	n	Ortalama	ss	F	p	
Stres Boyutu	25 yaş ve altı	15	3,02	1,57	1,056	,350
	26-45	119	3,12	1,07		
	46 ve üstü	36	2,80	1,14		
Mental Yorgunluk Boyutu	25 yaş ve altı	15	3,16	1,58	5,629	,004*
	26-45 yaş	119	3,43	1,05		
	46 ve üstü	36	2,71	1,18		
Gerginlik Boyutu	25 yaş ve altı	15	3,17	1,44	0,684	,506
	26- 45 yaş	119	3,23	1,09		
	46 ve üstü	36	2,97	1,19		
Davranış Boyutu	25 yaş ve altı	15	2,43	1,17	0,868	,422
	26-45 yaş	119	2,69	1,25		
	46 ve üstü	36	2,41	1,16		

*p<0,05

Analiz sonucuna göre Mental Yorgunluk puanı yaş değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (p<0,05). Ortalama puanlara göre 26-45 yaş arasında olma puanı 46 yaş ve üzerinde olma puanına göre daha yüksektir.

Yapılan analiz çalışmasının sonucunda 26-45 yaş ve 46 ve üzeri yaş grubunun mental yorgunluk puanı istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlara göre 26-45 yaş arasının, 46 ve üzeri yaş grubuna göre ortalama puanın daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre; 26-45 yaş arasındaki katılımcıların dijital ortamda çalışmaktan dolayı daha stresli, sinirli, endişeli ve bitkin olduğu gösterilmiştir. 26-45 yaş arası katılımcıların dijital tükenmişlik düzeylerinin diğer katılımcılara oranla daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Stres, Gerginlik ve Davranış puanlarının yaş değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0,05).

4.3.5.2. Dijital Tükenmişlik Düzeyinin Gelir Değişkeni Açısından Farklılaşma Durumu

Dijital tükenmişlik boyutu ve alt boyutlarının gelir değişkeni bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Gelir Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Gelir Durumu		n	Ortalama	ss	F	p
Stres Boyutu	6.000 ve altı	94	3,23	1,19	5,260	,006*
	6.001 ve 10.000	43	3,05	1,0		
	10.001 ve üstü	33	2,50	0,99		
Mental Yorgunluk Boyutu	6.000 ve altı	94	3,43	1,18	3,858	,023*
	6.001 ve 10.000	43	3,25	1,08		
	10.001 ve üstü	33	2,78	1,09		
Gerginlik Boyutu	6.000 ve altı	94	3,16	1,17	0,309	,735
	6.001 ve 10.000	43	3,27	0,95		
	10.001 ve üstü	33	3,06	1,30		
Davranış Boyutu	6.000 ve altı	94	2,59	1,28	2,539	,082
	6.001 ve 10.000	43	2,90	1,17		
	10.001 ve üstü	33	2,27	1,08		

* $p < 0,05$

Analiz sonucuna göre Stres puanı gelir değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Ortalama puanlara göre 6.000 ve altında gelire sahip olma puanı 10.001 ve üstünde gelire sahip olma puanına göre daha yüksektir.

Yapılan analiz sonucuna göre; 6.000 ve altı gelire sahip olan katılımcıların genellikle dijital ortamda çalıştıklarından ve sanal dünyada gerçek dünyadan daha fazla zaman geçirdiklerinden dolayı depresyon ve yalnızlaşma gibi bazı psikolojik sorunlar yaşadığı görülmüştür. Ayrıca bu sonucuna göre 6.000 ve altı gelir düzeyine sahip katılımcıların dijital tükenmişlik düzeyleri de diğer gelir düzeylerine sahip katılımcılara oranla daha yüksek çıkmıştır.

Analiz sonucuna göre Mental Yorgunluk puanı gelir değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Ortalama puanlara göre 6.000 ve altında gelire sahip olma puanı 10.001 ve üstünde gelire sahip olma puanına göre daha yüksektir.

Yapılan analiz sonucuna göre; 6.000 ve altı gelire sahip katılımcıların dijital ortamda çalışmaktan dolayı stres, endişe, bitkinlik gibi psikolojik sorunlarının bulunduğu görülmüştür. 6.000 ve altı gelire sahip katılımcıların diğer gelir düzeyine sahip katılımcılara göre daha fazla tükenmiş hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Gerginlik puanı ve Davranış puanının gelir değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > 0,05$).

4.3.5.3. Dijital Tükenmişlik Düzeyinin Mesleki Tecrübe Değişkeni Açısından Farklılaşma Durumu

Dijital tükenmişlik boyutu ve alt boyutlarının mesleki tecrübe değişkeni bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Mesleki Tecrübe Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

Mesleki Tecrübe		n	Ortalama	ss	F	p
Stres Boyutu	10 ve altı	53	3,06	1,26	2,060	,131
	10-20 arası	68	3,21	1,02		
	21 ve üstü	49	2,78	1,12		
Mental Yorgunluk Boyutu	10 ve altı	53	3,34	1,27	4,798	,009*
	10-20 arası	68	3,49	1,01		
	21 ve üstü	49	2,84	1,14		
Gerginlik Boyutu	10 ve altı	53	3,21	1,18	2,225	,111
	10-20 arası	68	3,34	1,08		
	21 ve üstü	49	2,89	1,15		
Davranış Boyutu	10 ve altı	53	2,58	1,29	,679	,508
	10-20 arası	68	2,73	1,22		
	21 ve üstü	49	2,46	1,17		

* $p < 0,05$

Analiz sonucuna göre Mental Yorgunluk puanı mesleki tecrübe değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Ortalama puanlara göre 10-20 yıllık mesleki tecrübeye sahip olma puanı 21 yıl ve üstünde mesleki tecrübeye sahip olma puanına göre daha yüksektir.

Yapılan analiz sonucuna göre; 10-20 yıl arası mesleki tecrübeye sahip katılımcıların dijital ortamda çalışmaktan dolayı mental açıdan daha yorgun hissettikleri ortaya koyulmuştur. Bu sonuca göre; 10-20 yıl arasında faaliyet gösteren katılımcıların, daha fazla teknoloji kullanımına maruz kaldığı ve dijital tükenmişlik düzeylerinin diğer katılımcıların mesleki tecrübe yıllarına göre daha yüksek çıktığı görülmüştür.

Stres puanı, Gerginlik puanı ve Davranış puanının mesleki tecrübe değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > 0,05$).

4. SONUÇ

Günümüzde teknolojik gelişimin etkisini hemen hemen her alanda görmekteyiz. Toplumun tamamının gündelik yaşantısını değiştiren dijitalleşme kavramı mesleklerin sürdürülme şekillerini de etkilemektedir. Bu bağlamda muhasebe mesleğini icra edenlerinde bu değişimden etkilendiği görülmektedir. Araştırma kapsamında muhasebe meslek mensuplarının dijital araçları kullanma seviyeleri, dijital tükenmişlik durumu ile ilgili mevcut durumları ve demografik özelliklerine göre ortaya çıkan farklılıklarının neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonuçları ile alan

yazın genel olarak karşılaştırıldığında katılımcıların farklı meslek gruplarında olsalar da demografik farklılıklarına bakılmaksızın dijital dönüşümden farklı stres düzeyleri açısından etkilendikleri bu seviyenin mesleki tecrübe ve gelir seviyelerine göre benzeştiği görülmektedir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre tespit edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- Katılımcıların %80'i internet ve teknoloji kullanım oranının ortalama ve üzeri olduğunu belirtmiştir. Teknolojik araçların kullanımı katılımcılar tarafından pandemi döneminde bir avantaj olarak görülmektedir.

- Katılımcıların büyük bir kısmı mesai haricinde çalıştıklarını belirtmişlerdir.

- Yapılan faktör analizi sonucunda “stres”, mental yorgunluk”, “gerginlik” ve “davranış” boyutları elde edilmiştir.

- Elde edilen bulgulara göre 26-45 yaş arasındaki katılımcıların dijital ortamda çalışmaktan dolayı daha stresli, sinirli, endişeli ve bitkin olduğu görülmektedir. 26-45 yaş arası katılımcıların dijital tükenmişlik düzeylerinin diğer katılımcılara oranla daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Elde edilen analiz sonucuna göre; 6.000 ve altı gelire sahip katılımcıların dijital ortamda çalışmaktan dolayı stres, endişe, bitkinlik gibi psikolojik sorunlarının bulunduğu görülmüştür. 6.000 ve altı gelire sahip katılımcıların diğer gelir düzeyine sahip katılımcılara göre daha fazla tükenmiş hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

- Son olarak yapılan analiz sonucuna göre; 10-20 yıl arası mesleki tecrübeye sahip katılımcıların dijital ortamda çalışmaktan dolayı mental açıdan daha yorgun hissettikleri ortaya koyulmuştur. Bu sonuca göre; 10-20 yıl arasında faaliyet gösteren katılımcıların, daha fazla teknoloji kullanımına maruz kaldığı ve dijital tükenmişlik düzeylerinin diğer katılımcıların mesleki tecrübe yıllarına göre daha yüksek çıktığı görülmüştür.

5. KAYNAKÇA

Akdoğan, N., & Akdoğan, U. (2018). Büyük veri-bilişim teknolojisindeki gelişmelerin muhasebe uygulamalarına ve muhasebe mesleğine etkisi. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 18(55), 1-14.

Aksoylu, S. (2019). Muhasebe Meslek Mensuplarında strese neden olan faktörler üzerine bir araştırma: Kayseri ili örneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(1), 228-245. <https://doi.org/10.31460/mbdd.471268>.

Bekci, İ., Apalı, A., & Bozcu, M. (2019). Muhasebe Meslek elemanlarında stres faktörünün işten ayrılma niyeti üzerindeki etkisi: Muğla ili örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (34), 104-123.

- Boyer-Davis, S. (2019). Technostress: an antecedent of job turnover intention in the accounting profession. *Journal of Business Accounting*, 12(1), 49-63.
- Buyruk Akbaba, A. N., & Bulut, N. (2021). Pandemi sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki tükenmişlik düzeyinin incelenmesi. *International European Journal of Managerial Research Dergisi*, 5(1), 35-48.
- Chong, V. K., & Monroe, G. S. (2015). The impact of the antecedents and consequences of job burnout on junior accountants' turnover intentions: a structural equation modelling approach. *Accounting & Finance*, 55(1), 105-132. <https://doi.org/10.1111/acfi.12049>.
- Erten, P., & Özdemir, O. (2020). The digital burnout scale development study. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 668-683. <https://doi.org/10.17679/inuefd.597890>.
- Güllüce, A. Ç., & İşcan, Ö. F. (2010). Mesleki tükenmişlik ve duygusal zeka arasındaki ilişki. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 7-29.
- Jeong, J. (2004). Analysis of the factors and the roles of HRD In organizational learning styles as identified by key informants at selected corporations in the republic of Korea. Amerika: Texas A&M University.
- Keskin, İ. (2018). *Dijital Dünyanın Sesini Duyabilenler*. Editörden. Erişim adresi <http://www.irfankeskin.com/wpcontent/uploads/2018/02/Dijital-Dunyanin-SesiDuyabilenler.pdf>. adresinden erişildi.
- Mnif, Y., & Rebai, E. (2021). Flexibility and job stress in the accounting profession. *Accounting Research Journal*. <https://doi.org/10.1108/ARJ-05-2020-0097>.
- Ozkan, A., & Özdevecioğlu, M. (2013). The effects of occupational stress on burnout and life satisfaction: a study in accountants. *Quality & Quantity*, 47(5), 2785-2798. <https://doi.org/10.1007/s11135-012-9688-1>.
- Sarıçiçek, R. (2020, Ocak, 22-25). Muhasebe eğitiminin dijitalleşen muhasebe mesleğini karşılama düzeyi: İ.İ.B.F öğrencilerine yönelik bir araştırma. 3rd International Economics, Business and Social Sciences Congress, Kahramanmaraş, Türkiye.
- Şeker, T., & Yıldırım, Y. T. (2019). Çalışanlarda tükenmişlik ve sanal kaytarma davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi: enerji sektöründe bir araştırma. *Journal of Empirical Economics and Social Sciences*, 1(2), 1-18.
- Tekbaş, İ., Kurnaz, E., & Azaltun, M. (2018, Ocak, 17-20). Dijital muhasebe okuryazarlığı muhasebe meslek mensupları üzerine bir araştırma (Sözlü sunum). 5 th International Congress on Accounting and Finance Research, İzmir, Türkiye.

- Yanık, A. (2017). Muhasebe meslek mensuplarının algıladıkları stres düzeyine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 99-107.
- Yılmaz, K. (2020). Türkiye'de eğitim örgütlerinde yapılan tükenmişlik konulu makaleler ile ilgili bir meta değerlendirme, *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 119-136.
- Yumuk Günay, G., & Demiralay, T. (2016). Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin İş Stresi, Tükenmişlik Sendromu ve İş-Aile Yaşam Dengesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), 917-935. <https://doi.org/10.17755/esosder.87776>.
- Yücel, G., & Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme-yapay zeka ve muhasebe beklentiler. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (17), 47-60.